

فصلنامه اندیشه حقوقی معاصر

www.lthjournal.ir

دوره چهارم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۲

بررسی چگونگی حمایت از آثار زیست محیطی گونه های گیاهی و جانوری در حقوق مالکیت فکری

فهیمه فخاری^۱

۱. کارشناسی ارشد، گروه حقوق، دانشگاه قم، قم، ایران.

چکیده

سیاست های نوآوری، همراه با قوانین زیست محیطی، نقش کلیدی در رسیدگی به بسیاری از مسائل مربوط به محیط زیست جهانی را بازی می کنند. حقوق مالکیت معنوی، به عنوان ناظر وقت بر محصولات فعالیت های فکری، تعیین کننده ای است که اطلاعات و فناوری را کنترل می کند. قوانین مالکیت معنوی اساساً بر کیفیت و در دسترس بودن ایده های نوآورانه و محصولات تأثیر می گذارند. بنابراین در دستیابی به توسعه پایدار، حصول اطمینان از سلامت انسان و حفاظت از محیط زیست بسیار مهم هستند. سطح و گستره حفاظت از مالکیت معنوی بر جریان تکنولوژی بین کشورهای صنعتی و در حال توسعه تأثیر می گذارد. این استانداردها همچنین بر جوامع کنترول بیش از دانش سنتی خود، دسترسی آنها به داروها و آموزش و همچنین سایر موضوعاتی که بنیاد توسعه پایدار هستند، تأثیر می گذارد. ثبت اختراعات نظیر یک دستگاه یا یک فرآیند تولید جدید در سیستم پتنت و حفاظت از آن، تا حدی معمول و به ذهن همه آشنا است، ولی بسیاری از مردم نمی دانند که یک گونه گیاهی را نیز می توان به عنوان پتنت به ثبت رسانیده و از مزایای انحصاری آن استفاده نمود. در این نوشتار، مروری اجمالی بر پتنتهای گیاهی یا «Plant Patent» داشته و سعی خواهد شد تا درک بهتری از این نوع از پتنت و تفاوت های آن با دیگر انواع پتنت (یوتیلیتی پتنت ها و پتنهای طراحی) فراهم گردد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۲۶-۱۵

اطلاعات نویسنده مسؤول

کد ارکید:-

تلفن:

ایمیل: fakhari.f72@gmail.com

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۳

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۰/۰۱

واژگان کلیدی:

حقوق مالکیت فکری، رقم، حمایت از گونه گیاهی، گونه جانوری، تنوع زیستی.

خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد، تغییر جزئی و کار روی حاضر به صورت غیر تجاری را دارند.

© تمامی حقوق انتشار این مقاله، متعلق به نویسنده می باشد.

مقدمه

۱- از طریق مکانیزم ثبت اختراع؛ ۲- از طریق یک سیستم ویژه برای گونه‌های جدید گیاهی؛ ۳- از طریق ترکیبی از هر دو شیوه.

به نظر می‌رسد بوساطه ابعاماتی که برای ثبت یک گونه گیاهی از طریق ثبت به عنوان یک اختراع وجود دارد، اغلب کشورها مانند ایران تمایل دارند تا شیوه ویژه‌ای را برای ثبت گونه‌های جدید اختصاص دهند.

۱- تعریف

گونه (به انگلیسی: Species) در تقسیم‌بندی زیست‌شناسختی بعد از سرده قرار دارد. گونه شامل گروهی از موجودات زنده است که می‌توانند با هم تولید مثل کنند و فرزندان آن‌ها در آینده قدرت باروری خواهند داشت. گونه خود نیز به زیر‌گونه، نژاد یا واریته و نوع تقسیم می‌شود. نژادهای پرورش‌یافته را رقم می‌نامند.

تعداد گونه‌های موجود اطلاع دقیقی در دست نیست، اما زیست‌شناسان این رقم را بالغ بر ۱۴ میلیون برآورد می‌کنند. در حدود ۱/۷۵ میلیون گونه توصیف و به طور علمی نامگذاری شده‌اند. این تعداد مثلاً شامل ۲۵۱ هزار گونه گیاهی، ۴۲ هزار گونه جانور مهره‌دار و ۷۵۰ هزار گونه حشرات است.

از گونه‌های گیاهی نادر اربعه مینیم است (به عربی: الارباءات الهمينيم) که به فارسی چهار گونه معنی می‌شود، چهار گونه گیاه شامل ترنج یا بالنگ، شاخه‌ای از نخل، شاخه درخت مورد و شاخه درخت بید است که در تورات، کتاب لاویان باب ۲۳ از آن‌ها نام برد و به جشن سایه‌بان‌ها ربط داده است.

مدت زمان حمایت از گونه‌های جدید گیاهی برای درختان و موها ۲۵ سال و برای سایر گیاهان ۲۰ سال می‌باشد و در این مدت برای کشت‌کنندگان و محققان حقوق احصاری تولید و باز تولید، تکثیر، فروش و بازاریابی، واردات و صادرات در نظر گرفته شده است.

در ایران قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال در سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. متقاضی ثبت گونه جدید گیاهی باید فرم اظهارنامه مربوطه را تکمیل نماید و به مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال تحویل دهد.

مالکیت فکری از این‌رو به حمایت از گونه‌های جدید گیاهی (New Plants Variety) می‌پردازد که به تلاش و مطالعات محققان در این زمینه پاسخ مناسبی بدهد و در مقابل خطرپذیری و هزینه‌هایی که کشاورزان گونه‌های جدید گیاهی متقبل می‌شوند، جبران مناسبی ارائه کند. مالکیت فکری از طریق ایجاد حقوق احصاری با مدت زمان محدود سعی می‌کند تا حقوق محققان بخش‌های کشاورزی را در این زمینه به رسمیت بشناسد. اتحادیه بین‌المللی حمایت از گونه‌های جدید گیاهی (UPOV) حمایت از گونه‌های جدید را مورد نظارت قرار می‌دهد.

ابداع‌کنندگان گونه‌های جدید گیاهی برای به دست آوردن چنین احصاری باید گونه مورد ادعای خود را به ثبت برسانند. براساس کنوانسیون حمایت از گونه‌های جدید گیاهی این گونه باید جدید باشد، متمایز و یکسان باشد و همچنین پایدار بماند و منطبق با یک گونه ژنتیکی گیاهی باشد تا قابلیت ثبت را به دست آورند.

وصف جدیدبودن که یک شرط حقوقی است از این جهت مطرح می‌شود که گونه گیاهی مورد ادعا پیش از این از نظر تجاری در معرض عرضه قرار نگرفته باشد. منطبقبودن با یک گونه ژنتیکی وصف گونه‌شناسختی گیاه است. سه شرط متمایز، یکسانی و پایدارماندن اوصاف و شروط فنی گونه جدید متقاضی ثبت است. منظور از متمایزبودن این است که گیاه مورد نظر باید مشخصاً از دیگر گیاهان شناخته شده دسته ژنتیکی خودش متمایز و متفاوت باشد. یکسانی گونه جدید بدین معنا است که براساس ماهیت تکثیر، در کشت‌های مختلف گیاه مورد ادعا، همه گیاهان به دست آمده کاملاً با یکدیگر یکسان باشند و یا بسیار مشابه باشند و منظور از پایداری به عنوان دیگر شرط فنی این است که در کشت‌های متعدد و در تکرار تکثیر و انتشار گونه کشت شده تغییر نکرده و ویژگی‌های اویله خودش را از دست ندهد. بدیهی است سه شرط فوق باید توسط فرد متخصص مورد تأیید قرار بگیرد تا بتوان گونه گیاهی را به عنوان یک گونه جدید به ثبت رسانید.

کنوانسیون حمایت از گونه‌ای گیاهی جدید سه شیوه را برای ثبت گونه‌های جدید گیاهی پیشنهاد می‌کند:

گیاهی موجود تولید نماید، این گیاه را می تواند به عنوان یک پتنت گیاهی به ثبت برساند و از آن، در مقابل بهره برداری های غیر مجاز دیگران، محافظت نماید. حق مالکیت این نوع پتنت ها، به مدت ۲۰ سال از تاریخ ثبت، اعتبار داشته و حق تولید، ارائه، فروش و تکثیر گیاه و نیز واردات آن به خاک آمریکا، در اختیار مالک پتنت خواهد بود. لازم به ذکر است، جلبک ها و قارچ ها نیز در این قانون، جزئی از گیاهان محسوب می شوند، اما باکتری ها، مشمول آن نخواهند بود.

بنابر آمارهای مختلف، تعداد پتنت های گیاهی به ثبت رسیده در مقایسه با دیگر انواع پتنت و به ویژه یوتیلیتی پتنت ها، بسیار ناجیز است. برای مثال، در سال ۲۰۱۲ ۵۷۶۷۶۳ پرونده ثبت اختراع تشکیل شده است که از این تعداد، تنها ۱۱۴۹ مورد، به پتنت های گیاهی مربوط بوده است. همچنین «USPTO» در سال ۲۰۱۶، تنها ۸۰ پتنت گیاهی گرفت شده داشته است و مجموع پتنت های گرفت شده گیاهی این نهاد از دهه ۱۹۳۰ به این سو، در حدود ۶۰۰۰ پتنت است.

یک پتنت گیاهی، باید الزامات عمومی مرتبط با ثبت اختراع را احراز نماید. علاوه بر این، گیاه می بایست در حالت «Asexual»، یعنی تکثیر گیاه بدون استفاده از بارورسازی بذرها تولید شده باشد تا اطمینان حاصل شود که یک نسخه دقیق ژنتیکی از گیاه، تولید شده است. برای مثال، سیب زمینی یا دیگر گیاهانی که از غده های خوارکی «Edible Tuber» حاصل می شوند، نمی توانند به عنوان یک پتنت گیاهی به ثبت برسند. به عبارت دیگر، گیاهانی که تنها به دلیل شرایط رشد و باروری خاک، منحصر به فرد هستند، نمی توانند به عنوان یک پتنت گیاهی به ثبت برسند.

از جمله پارامترهای مهم موردنظر در ارزیابی یک پتنت گیاهی، این است که گیاه جدید، بایستی دارای ویژگی های متفاوتی در مقایسه با گیاه اصلی بوده و این ویژگی ها را در خود حفظ نماید. علاوه بر این، تولید گیاه جدید، می بایست به کمک یک فرایند یکسان و ثابت، قابل دسترسی باشد و ویژگی های منحصر به فرد گیاه جدید درنتیجه این فرایند همواره حاصل گردد. فردی که در پرونده ثبت اختراع، به عنوان مخترع گونه گیاهی جدید معرفی می شود، می بایست در فرآیند کشف، توسعه و شناسایی گیاه، دخیل باشد و گیاه مدنظر، می بایست تا قبل از ثبت درخواست، در معرض استفاده عمومی و یا فروش قرار نگرفته

سازمان حفاظت محیط زیست ایران مناطق با ارزش زیست محیطی ایران را در قالب مناطق چهارگانه به ۱۶ پارک ملی، ۱۳ اثر طبیعی ملی، ۳۳ پناهگاه حیات وحش و ۹۴ منطقه حفاظت شده تقسیم کرده است. این کشور دارای شرایط اقلیمی متنوعی است، به طوری که از ۱۳ اقلیم شناخته شده در جهان ۱۱ نوع آن در ایران وجود دارد. در عین حال شاخص های پایداری محیط زیست ایران در وضعیت نامناسبی قرار دارد و با کسب رتبه ۱۳۲ بین ۱۴۶ کشور در انتهای جدول مربوط قرار گرفته است.

شرایط اقلیمی متغیر سبب ایجاد زیست بوم های متفاوت در ایران گردیده است، این تنوع اقلیمی تنوع زیستی قابل توجهی را در ایران به وجود آورده است، نزدیک به ۸۰۰۰ گونه یا واحد تحت گونه ای گیاهی در این کشور شناسایی شده است که از این تعداد حدود ۱۸۰۰ واحد بومی هستند. این تعداد گونه گیاهی با گونه های گیاهی سراسر قاره اروپا برابر می کند. شناخته شده ترین گونه های گیاهی بومی ایران لاله واژگون و سوسن چلچراغ است. اثر طبیعی - ملی به پدیده ها یا گونه های گیاهی و جانوری که نظری گفته می شود که ارزش حفاظتی در سطح ملی و بین المللی دارند؛ آثار طبیعی ملی از لحاظ مقررات سازمان محیط زیست ایران، به گونه های گیاهی و جانوری و پدیده های زیست محیطی و اشکال و چشم انداز های نادری گفته می شود که به لحاظ طبیعی، علمی و زیبایی شناختی قابل جایگزین نیستند و باید از آن ها حفاظت شود. در حال حاضر ۲۰ اثر طبیعی ملی در کشور ما وجود دارد که تحت حفاظت سازمان محیط زیست قرار دارند.

از اشکال زمین شناسی می توان به طبیعت زیبای منطقه علم کوه اشاره کرد که علاوه بر چشم انداز زیبا، دارای گونه های جانوری و گیاهی بسیار ارزشمندی نیز هست.

در بند «U.S.C.161۳۵»، قانون اختراعات آمریکا از سال ۱۹۵۲، امکان ثبت گونه های گیاهی جدید به عنوان یک پتنت، برای مخترعین و نوآوران فعال در حوزه کشاورزی و پرورش گیاهان فراهم گردید. اولین «US» پتنت مرتبط با گونه های گیاهی، در ۱۸ اوت سال ۱۹۳۱، توسط «هنری بوسبرگ»، برای نوعی گیاه رونده با گل های زردرنگ، به نام «New Dawn» به ثبت رسید. طبق این قانون، هرگاه یک مخترع، وارث وی و یا یک ثبت کننده درخواست، گیاهی جدید و متمایز از گونه های

حافظت بدون پرداختن به احترام به ارزش‌های اخلاقی چنین اجتماعات صورت می‌گیرد.

۲-۲- راهکار

احترام به ارزش‌های کسانی که تنوع زیستی را حفظ می‌کنند، نمی‌توانند با حذف آن‌ها نشان داده شوند، اگر دانش آن‌ها در معرض عمومی و فراتر از هرگونه حمایت از IPP خود، چه در سطح فردی و چه در سطح جامعه، روش‌هایی که می‌تواند برای دانش آن‌ها پاداش از طرف دولت مواردی در نظر گرفته شود، از جمله حمایت دولت، پشتیبانی توسط سازمان‌های خوب، تقاضا توسط مصرف‌کنندگان محصولات متنوع خود را با هزینه حمل و نقل بالا در جمع‌آوری طیف متنوع از محصولات ترتیب حمل و نقل خود را و یا حرکت از مناطق به دنبال استغال غیرکشاورزی و در عوض آن‌ها دانش خود را در برخی از بانک‌های دانش و یا پایگاه داده (یک رویکرد بایگانی که واقع‌اً صحبت نمی‌کند و نمی‌تواند دانش را به طور کامل حفظ کند) یا پاداش دهد، اما می‌تواند به ذخیره‌سازی آنچه که ممکن است کمک کند، توسعه مراقبت‌های بهداشتی و سازمانی محلی سیستم‌های متنبی بر دانش، نوآوری‌ها و شیوه‌های آن‌ها است و ما امیدواریم که آرمان‌های جوانان این جوامع باقی بماند و با مشوق‌های محلی مواجه شویم که ممکن است نادرست باشد) و مکانیزم‌های دیگر که جوامع محلی ممکن است، از جمله جنبش‌های شورشی علیه کشورهای ناعادلانه تکامل یابد، چراکه هیچ‌چیز در مورد نقاط نقض می‌شود و سیستم‌های حمایت از زندگی آن‌ها ضعیفتر و ضعیفتر منابع، دانش و همبستگی فرهنگی و اجتماعی این جوامع را از بین می‌برد.

بنابراین آگاه هستیم که IP تنها در یکی از راههای بسیاری برای محافظت از محیط زیست کمک خواهد کرد. درست است که تقریباً تمام شرکت‌ها و مؤسسات غربی که به دانش و تنوع زیستی از جهان سوم دسترسی پیدا کرد، مزایای زیادی با ارائه دهنده‌گان را به روش عادلانه و عادلانه به اشتراک نگذاشت.

بین IPP و محیط زیست، ما باید بینیم شیوه بحث در مورد این موضوع با یا بدون ظهور مکانیسم‌های پشتیبانی‌کننده و یا مراقبتی تکامل یافته است. خود IP انگیزه‌ها را ایجاد نمی‌کند. این تجارتی‌سازی ویژگی‌های فکری است که ممکن است انگیزه ایجاد کند.

باشد. همچنین در این نهاد، نوعی طبقه‌بندی برای گونه‌های گیاهی وجود دارد که تحت عنوان «PLT Class for Plant Patent» در دسترس کاربران قرار گرفته است.

۲- اثرات زیست‌محیطی حفاظت از مالکیت معنوی (IPP)

یکی از اهداف اصلی GATT و در حال حاضر سازمان تجارت جهانی (WTO) این است که توسعه پایدار را از طریق یک محیط تجارتی بین‌المللی تحت سلطه خود قرار دهد. با این حال، تا حدودی ابزارهای مختلف تجارت در حفاظت از محیط زیست کمک کرده‌اند و به‌نوبه‌خود به سوی توسعه پایدار رفته است. کمیته تجارت و محیط زیست (CTE) تحت WTO طی ۵ سال گذشته، در ارتباط بین TRIPS و محیط زیست، بحث‌هایی را در مورد این موضوع دنبال کرده است.

۱-۱- ابعاد رابط IP و محیط زیست

باید گفت آیا پارادوکس این است که مناطقی که امروزه از لحاظ تنوع زیستی بهتر از قبل محافظت می‌شوند، کدام آب دریا و یا زمین به طور کلی مناطق که بازارهای ضعیف هستند و سطح توسعه کم است؟ چرا مناطق با تنوع زیستی بالا باید فقر را افزایش دهند. حفاظت نهادها از انگیزه‌های اقتصادی، بلکه سیستم‌های ارزشمندی فرهنگی و اخلاقی است که تصمیم‌گیری جوامع محلی را در این زمینه هدایت می‌کند. نقش دولت و بازار در بعضی موارد کاملاً متناقض بوده و در موارد دیگر نیز مجاز است. در برخی موارد، ایالات با حفاظت و یا بدون مشارکت و یا حمایت از جوامع محلی کمک کرده است، درحالی‌که در اکثر موارد دولتها از نیروهای بازار پشتیبانی کرده‌اند تا تنوع زیستی و دیگر منابع زیست‌محیطی و سیستم‌های دانش مرتبط با آن را از بین ببرند. آن‌ها این کار را با توجه به جایگاه مناسب برای اخلاق حفاظت محلی در برنامه درسی که در مؤسسه‌های آموزشی در سطوح مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند، از طریق سیاست‌های عمومی که منابع و دانش جوامع در این مناطق را ارزش نمی‌گذارند و با ارائه انگیزه‌های اقتصادی و اجتماعی برای مردم انجام نمی‌دهند، در این مناطق به ماندن و حفظ منابع، مهاجرت مردم از مناطق اقتصادی محروم مانند مناطق جنگلی، مناطق تپه، برخی مناطق مستعد سیل و مناطق خشکسالی نسبت به مهاجرت از سایر مناطق روستایی بسیار بالاتر است. این مسأله به صراحت روشن می‌شود که آیا

مفاهیم فناوری های اداره شده توسط موافقت نامه های محیطی چند جانبه (MEAها) به عنوان متمایز از فناوری هایی که توسط MEA پوشش داده نشده اند، اما در جهت ثبت یا منفی محیط زیست وجود دارد. در مورد ثبت، فناوری ها و محصولات محیط زیست صدا پیروی از حفاظت از مالکیت معنوی متفاوت خواهد بود، در مورد فناوری های خطرناک محیط زیست به همین ترتیب، تأثیر محیط زیست فناوری محافظت شده توسط IP برای حفظ تنوع زیستی و دانش مرتبط با آن زمانی متفاوت است که توافق حاصل شود و در صورت عدم وجود اینکه آیا توافق نامه های به اشتراک گذاشتن سود براساس قانون قرارداد در چارچوب CBD اداره می شود یا مورد نیاز است که در چارچوب مالکیت بین المللی و یا پرونده های ثبت اختراع منعکس شود، مسئله ای است که مورد بررسی قرار می گیرد. با استفاده از ابزارهای مختلف مالکیت معنوی مانند ثبت اختراع، علائم تجاری، حق تکثیر، علائم جغرافیایی، حفاظت از انواع گیاهان و ... تأثیر عمده می تواند ثبت اختراع باشد، هر چند که ابزارهای دیگر نیز می توانند پیامدهای محیطی داشته باشند.

حفظ از مالکیت معنوی اساساً تلاش می کند انگیزه های مختروعان را برای افشاء اختراقات خود که به نظر می رسد رمان، غیر واضح، مستلزم تلاش های انسانی و کاربرد برنامه های صنعتی است، فراهم می کند. حق ثبت اختراق یا حفاظت از گونه های گیاهی برای حداکثر بیست سال در مورد انواع محصول و یا سایر محصولات و پنجاه سال در مورد انواع باغبانی اعطای می شود، علائم تجاری مستلزم ثبت نام است که می تواند به صورت دوره ای تا زمانی که مورد نیاز است، تمدید شود. در برخی موارد، حفاظت را می توان به عنوان یک علامت شناخته شده به دست آورد، حتی اگر ثبت نام انجام نشده است. کپی رایت بر روی کار منتشر شده یا منتشر نشده بدون نیاز به ثبت نام اعطای می شود. نشانه های جغرافیایی زمانی اعمال می شود که یک محصول خاصیت های منحصر به فرد خود را به دست می آورند زیرا تولید یا پردازش در یک منطقه خاص انجام می شود که شامل روش های سنتی یا دیگر است.

یکی از نکاتی که مختروعین و نوآوران فعل در زمینه تولید و عرضه گیاهان می بایست به آن توجه داشته باشند، راهکارهای متنوع حفاظت از گونه های گیاهی جدید و ابداعات و اختراقات مرتبط با آن ها است. برای مثال، در سیستم پنت آمریکا، سه

تجاری سازی کالاها و خدمات به خصوص کسانی که تأثیر منفی بر محیط زیست دارند، بستگی به سیاست های عمومی، محیط نظارتی، انتخاب مصرف کنندگان، تمایل و ظرفیت پرداخت حق بیمه برای فناوری های سبز، محصولات و خدمات دارد. نقش دولت در ایجاد انگیزه برای چنین GTPS در اغلب جوامع نسبتاً ضعیف شده است. آیا بازارها چنین انگیزه هایی را ارائه می دهند و آیا برخی از مصرف کنندگان که ممکن است GTPS را ارزش گذاری کنند، فرصتی را برای انتخاب از GTPS انتخاب کرده اند. چگونه می توان دولت، بازارهای و جامعه مدنی به دست آوردن ظهور و محبوبیت GTPs امکان پذیر است، نگرانی فوری در حال حاضر بدتر شدن سلامت محیط زیست در جهان است. در این زمینه، باید نقش حقوق مالکیت معنوی، یک ابزار بسیار مهم سیاست عمومی، ایجاد انگیزه برای نوآوری و توسعه تکنولوژیکی توسط بخش های دولتی و خصوصی، مورد مطالعه قرار گیرد. ما همچنین باید درک کنیم که قوانین حفاظت از حقوق مالکیت معنوی صرفاً حق ایجاد یک مخترع را برای حذف دیگران از تجارتی از یک اختراق ثبت شده برای یک دوره معین می دهند. این ها مخترع را مجاز به عملی کردن یا اجرای اختراق نمی کنند. عملیات سازی بستگی به سیاست های نظارتی هر کشور در مورد بازاریابی تولید و توزیع کالا و خدمات پس از پیروی از قوانین ضروری و مقررات ایمنی محیط زیست، ایمنی مواد غذایی و ایمنی سلامت است. ممکن است اختراعی که امروزه امن نیست، ممکن است بینشی برای انجام کاری در آینده ارائه دهد که توسط جامعه ایمن و مطلوب باشد. تا زمانی که یک اختراق در فرایند تحقیق خود (یا در سطح مصرف یا توزیع) هیچ گونه خطر زیست محیطی ایجاد نکند یا معضل اخلاقی یا اخلاقی را افزایش دهد، با تحریک روند تحقیق، کمی به دست می آید. با این وجود، آیا اجازه استفاده از چنین تحقیقاتی، هر کشوری حق دارد سیاست ها و مکانیسم های سازمانی را که به بهترین وجه از محیط زیست و جامعه مربوط به کشور مربوطه است، طراحی کند.

این مسئله اساساً به وجود می آید که بسیاری از کشورهای در حال توسعه توانایی و زیرساخت های سازمانی ندارند تا ارزیابی نمایند که آیا یک فناوری ثبت شده یا دارای تأثیر منفی بر محیط زیست باشد یا خیر. در چنین مواردی پروتکل بیولوژیکی برای برخی از مسائل مربوط به ریسک مرتبط با ارگان های زنده اصلاح شده (LMO) مراقبت خواهد کرد. ما باید در شناسایی

است که پننت مرتبط با آن گیاه، از تولید غیرمجاز آن از سوی دیگر افراد، جلوگیری به عمل می‌آورد.

۳- حمایت از آثار زیست محیطی گونه‌های گیاهی در قوانین ملی

۱-۳- حقوق مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی در ایران در زمینه ثبت و حقوق مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی می‌توان به قانون ثبت علائم و اخترات ایران و قانون ثبت و گواهی بذر و نهال اشاره نمود که در دو مبحث جداگانه به بررسی هر کدام می‌پردازیم.

۱-۱-۳- قانون ثبت اخترات ایران، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری

براساس اصل ۸۵ قانون اساسی قانون ثبت اخترات طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در سال ۱۳۸۶ در مجلس شورای اسلامی تصویب شد. ماده ۲ این قانون با شیوه زیاد به موافقنامه تریپس بیان داشته است که «اختراعی قابل ثبت است که حاوی ابتکار جدید و دارای کاربرد صنعتی باشد» این گونه برداشت می‌شود که اختراع مورد بحث باید قابلیت استفاده در صنعت را داشته باشد، اما بخش «ب» بند سوم موافقنامه تریپس در زمینه حمایت از گونه‌های گیاهی و نظر به اینکه ماده دوم قانون ثبت اخترات طرح‌های صنعتی و علائم تجاری، حمایت از اختراتات کشاورزی را هم شامل می‌شود، می‌تواند گونه‌های گیاهی را به عنوان یکی از اختراتات کشاورزی توسط این قانون مورد حمایت قرار دهد، اما در بند «د» ماده چهارم قانون منابع ژنتیک و اجزای ژنتیکی تشکیل‌دهنده آن‌ها همچنین فرآیندهای بیولوژیک تولید آن‌ها یکی از مواردیست که از حیطه حمایت خارج شده است.

۲-۱-۳- قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال

قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال در سال ۱۳۸۲ به تصویب رسید. یکی از اهداف این قانون اخذ گواهی برای تمامی بذرهای تجاری عرضه شده در بازار است. این در حالی است که که در این قانون گواهی خاصی برای ارقام بومی و رایج تعیین نشده است.

براساس این قانون هر نوع بذری قابل ثبت شدن است، اما تنها بذرهای اصلاح شده می‌توانند تحت حمایت حقوق مالکیت معنوی قرار بگیرند. در ماده ۵ این قانون مقرر شده است که: «ثبت ارقام اصلاح شده گیاهی باعث مالکیت معنوی و به منزله تعلق

راهکار عمده، برای محافظت از گیاهان وجود دارد که به ترتیب عبارتند از: ۱- گواهی حفاظت از تنوع گیاهی «Plant Variety Protection-PVP»؛ ۲- یوتیلیتی پننت‌ها؛ ۳- پننت‌های گیاهی. در گواهی‌های مرتبط با حفاظت از تنوع گیاهی، گونه‌های تکثیر شده «Sexual»، مورد حفاظت قرار می‌گیرند. این نوع از حفاظت، دارای هیچ گونه ادعای نبوده و حقوق انحصاری، شامل فروش، بازتولید و واردات را در اختیار دارنده قرار می‌دهد که البته برخی موارد استثنای در مورد انجام فعالیت‌های تحقیقاتی و ذخیره‌سازی بذر برای استفاده در زمین‌های کشاورزی نیز وجود دارد. مدت حفاظت، برابر با ۱۸ سال است که در مورد درختان، به ۲۵ سال نیز افزایش می‌یابد. از منظر هزینه‌ای نیز، بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ دلار، برای ثبت مورد نیاز بوده و بسیار ارزان‌تر از یک یوتیلیتی پننت محسوب می‌شود.

گیاهان را از طریق ثبت یک یوتیلیتی پننت نیز می‌توان مورد حفاظت قرار داد که بیشتر به روش‌های «Sexual»، مانند جوانه‌زنی یا قلمه‌زنی محدود می‌شود. در این حالت، پرونده پننت، فقط یک ادعا بوده و مدت زمان اعتبار پننت نیز برابر با ۲۰ سال است. به طور خلاصه، می‌توان گفت که روش‌های «PVP» و یوتیلیتی پننت، به حفاظت از گیاهان جدید حاصل از روش‌های تکثیر «Sexual»، اختصاص داشته و در مقابل، پننت‌های گیاهی، برای گونه‌های «Asexual» مورد استفاده قرار می‌گیرند. با وجود همپوشانی‌های قابل توجه بین روش‌های سه‌گانه یادشده، یوتیلیتی پننت‌ها بیشتر برای محصولات بذر هیبریداسیون و مهندسی (به عنوان یک کالای ارزشمند) رایج بوده و در مقابل، پننت‌های گیاهی، باتوجه به هزینه‌های به نسبت کمتر، برای چمن‌های زیستی و گونه‌های تنوع گیاهی، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

به تفاوت‌های بین یک پننت گیاهی و یک نام تجاری، به عنوان دو گزینه حفاظت از دارایی‌های فکری اشاره نمود. تفاوت‌های بسیار زیادی بین یک گونه گیاهی پننت شده و یک نام تجاری که به آن گیاه نسبت داده شده است، وجود دارد، اما عمدۀ ترین آن‌ها، به کارکرد کاملاً متفاوت شان باز می‌گردد. نشان تجاری، همان گونه که از نامش مشخص است، از برنده و علامت تجاری مرتبط با گیاه محافظت می‌نماید و نه از خود گیاه. این در حالی

- مقررات کنوانسیون حمایت از ارقام گیاهی.
- مقررات اداره مشترک اتحادیه اروپا مربوط به حمایت از انواع گیاهان.

- بخشنامه بازاریابی بذر.
- قوانین ملی حمایت از گونه‌های گیاهی.

دولت‌های اروپایی کنوانسیون حمایت از ارقام گیاهی را به عنوان نظام ویژه حمایت حقوقی از مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی مطابق با ماده بیست و هفت موقافقت‌نامه تریپس برگزیده‌اند، با این حال از میان اعضای اتحادیه اروپا، لوکزامبورگ، یونان مالت و قبرس عضو کنوانسیون حمایت از ارقام گیاهی نیستند، دولت‌های اسپانیا و بلژیک نسبت به سند ۱۹۷۲ کنوانسیون متعهدند دولت‌های فرانسه ایتالیا و ایرلند پرتوغال و اسلواکی به سند ۱۹۷۸ کنوانسیون حمایت از ارقام گیاهی و مابقی دولت‌ها، از جمله آلمان هلند و بریتانیا طرف سند ۱۹۹۱ این کنوانسیون به حساب می‌آیند (مردانی و رزم خواه، ۱۳۸۲).

همچنین در زمینه گونه‌های گیاهی می‌توان به دو سند مهم اشاره کرد که شامل کنوانسیون ۱۹۶۱ راجع به حفاظت از گونه‌های جدید گیاهی و کنوانسیون ۲۰۰۱ رم درخصوص منابع ژنتیکی گیاهی و جانوری می‌شود، کنوانسیون حفاظت از گونه‌های جدید گیاهی بیشتر مدنظر تریپس است و در زمینه گونه‌های گیاهی جدید و حقوق معنوی جدید، از جمله حق پرورش دهنده‌گان گیاهان و حق انحصاری کشاورزان بر بذر را شناسایی می‌کند. حق پرورش دهنده گیاه برای شخصی که گیاهان جدید را پرورش می‌دهد، ایجاد می‌شود، این حق هم شامل بازار فروش و هم تکثیر گیاه بوده و با قید حفاظت از محیط زیست روبرو است. این قید ناظر بر استثنای گونه‌های حفاظت شده از حق پیش گفته می‌شود. به عبارت دیگر حق پرورنده گیاه شامل حمایت از گونه‌های حفاظت شده نخواهد بود.

حق انحصاری کشاورزان را نیز این گونه باید گفت که به موجب این حق کشاورزان می‌توانند بذر خریداری شده را برای سال‌های بعد نیز استفاده کنند و نیازی به تمدید قرارداد یا پرداخت مبلغ اضافی به پرورنده نیست (مشهدی و محتشمی، ۱۳۹۴).

انحصاری بهره‌برداری انحصاری از آن رقم به مدت حداقل هجده سال به اصلاح کننده می‌باشد. هرگونه استفاده تجاری از ارقام ثبت شده منوط به کسب مجوز کتبی از اصلاح کننده است.»

به نظر می‌رسد بذرهای خود مصرفی در ماده ۷ قانون ثبت و گواهی بذر با مشکلاتی مواجه شده‌اند، چراکه در ادامه عنوان شده: «مواردی که به دنبال می‌آیند تخلف محسوب شده و با متخلفان مطابق قوانین و مقررات رفتار خواهد شد.»

۳-۲-۳- حقوق مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی در قوانین سایر کشورها

۳-۱-۲-۳- نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا در زمینه حمایت از آثار زیستمحیطی گونه‌های گیاهی
دولت ایالت متحده از یک نظام حقوقی ویژه در زمینه مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی برخوردار است. قانون اختراع گیاهی ایالت متحده با هدف منفعت صنعت باغبانی کشور و تشویق به نژادگری گیاهی و افزایش تنوع ژنتیکی گیاهی در ۱۹۳۰ تصویب شد. در چارچوب این نظام حقوقی تکثیر گونه‌های گیاهی از روش‌های جنسی که به تولید گونه‌های یکنواخت و پایدار منجر شود نیز مورد حمایت قرار می‌گیرد. همچنین تلاش‌های گسترده‌ای در ایالت متحده برای اصلاح قانون اختراع گیاهی و تحت پوشش حمایت قانونی قراردادن تکثیرهای جنسی در دهه ۶۰ انجام گرفت.

درخواست ثبت اختراع گیاهی در ایالت متحده مشتمل بر ارائه اطلاعات کامل و شرح گیاهشناسی مکفی از گونه گیاهی مورد تقاضا می‌باشد، به گونه‌ای که بیانگر وجه مشخصه‌های بارز گونه مورد بحث از سایر گونه‌های گیاهی مشابه و مرتبط باشد.

در دهه ۱۹۶۰ دولت‌های اروپایی اقدام به تأسیس نظام حقوقی حقوق به نژادگر نمودند که هدف از وضع این قانون تشویق توسعه تولید گونه‌های جدید گیاهی از طریق روش‌های جنسی به وسیله حمایت از حقوق مالکان و تولیدکنندگان با اعطای حق تجارت انحصاری در ایالت متحده بود.

۳-۳- نظام حقوقی مالکیت معنوی گونه‌های گیاهی در اتحادیه اروپا

این نظامها مشکل از سیستم‌های حمایتی زیر می‌باشد:
- نظام حمایت جمعی از گونه‌های گیاهی اتحادیه اروپایی.

تغیر ثابت بماند، قانون ثبت ارقام گیاهی ایران در بند «ج» ماده ۳ تصريح می‌کند که خصوصیات رقم باید در سال‌های تولید و تکثیر ثابت بماند. در شرایط شکلی بهطور کلی اعطای حمایت نیازمند رعایت برخی شرایط شکلی است، از جمله اینکه حتماً برای رقم نامی پیشنهاد و تعیین شود. تقاضای ثبت مطابق تشریفات مقرر در قوانین کشورها اعطا گردد و همچنین هزینه ثبت و هزینه تداوم حمایت پرداخت شود.

۵- نظام‌های حقوق مالکیت فکری

این نظام‌ها به چند طریق بر کشاورزی پایدار تأثیر می‌گذارند. یکسری از این تأثیرات از انگیزه‌های اقتصادی ناشی می‌شود. مشخص است که افزایش سرمایه‌گذاری به شکل‌گیری و ایجاد ساختارهای صنعتی کمک می‌کند، اما سرمایه‌گذاری نمی‌تواند بدون حمایت از حقوق مالکیت فکری جذب شود. تجارت بذر و گونه‌های کشاورزی نیز به جهت بازار گستره و پر رونقش از یک طرف و اهمیت ویژه‌های که در زمینه تهیه مواد غذایی دارد از طرف دیگر، بستر مناسبی برای سرمایه‌گذاریست. بنابراین سرمایه‌گذاری در زمینه تولید و بهترادگری گیاهان کشاورزی بسیار سودآور است. شرکت‌های سرمایه‌گذار نیز از این امر استقبال می‌نمایند. این واقعیت، خود به تمرکز و اجرای حقوق مالکیت فکری در صنعت تولید بذر منجر می‌شود. خطری که این تمرکز دارد، قیمت بالاتر برای محصولات ابتكاری جدید از United Nations قبیل انواع بذرها در بازار است (Environment Programme, 2005).

سیستم‌های فعلی سیستم‌های حفاظتی است که برای ایجاد یک پروسه تاریخی پیچیده در سرعت‌های مختلف در سراسر جهان اتفاق افتاده است. بهطور کلی، دو نوع اصلی از حفاظت از IP برای انواع گیاهان وجود دارد: ۱- ثبت اختراعات؛ ۲- حقوق گیاهان دارویی. هر دو آن‌ها یک کنترل منحصر به فردی محدود بر مواد تکثیر و مواد برداشت شده یک نوع گیاه جدید ایجاد می‌کنند. با این حال، PBR نوعی از حفاظت IP است که مخصوصاً برای حفاظت از انواع گیاهان طراحی شده است و به همین ترتیب، به صراحت برخی ویژگی‌های خاص خود را در نظر می‌گیرد. بهطور خاص، ارقام گیاهی با هزینه نسبتاً بالایی از رشد، اما کم‌هزینه تولید مثل مشخص می‌شود. نوآوری در انواع گیاهان تجمعی است و دسترسی به مواد «حفاظت شده» برای دستیابی به پیشرفت‌های بیشتری لازم است. علاوه بر

۴- شرایط حمایت از رقم

رقم درصورتی حمایت می‌شود که ثبت گردد و ثبت آن نیز بسته به شرایط ماهوی و شکلی خواهد بود. برای شرایط ماهوی باید به جدیدبودن، تمایزبودن و پایداری رقم اشاره کرد.

۱-۴- جدیدبودن

به موجب بند «الف» ماده ۳ رقمی جدید است که با ارقام ثبت یا شناخته شده پیشین از نظر خصوصیات ژنتیکی تمایز داشته باشد. کنوانسیون در بند ۱ ماده ۶ رقمی را جدید معرفی می‌کند مواد گیاهی آن رقم قبل از تاریخ ثبت تقاضانامه بیش از مهلت‌های مشخص شده در قانون بهمنظور بهره‌برداری تجاری با موافقت به نزدگر یا قائم مقام او یا از سوی آن‌ها فروخته نشده و یا برای فروش به دیگران عرضه نشده باشد که این مهلت‌ها برای انواع گیاهان متفاوت در نظر گرفته شده است. معیار جدیدبودن درخصوص ارقام گیاهی با معیار پذیرفت‌شده در نظام حق اختراع متفاوت است. مطابق با نظام اخیر اختراعی جدید شمرده می‌شود که در قلمروی دانش فنی کنونی وجود نداشته باشد، اما در بحث ارقام گیاهی در یک نظام خاص حمایتی این شرط یک مفهوم غیرفنی دارد.

۲-۴- تمایز

بند ۲ آین نامه رقمی را تمایز از ارقام دیگر می‌داند که در تاریخ اظهارنامه ثبت در یک یا چند صفت مشخص فیزیولوژیکی، مرفو‌لوزیکی و دیگر صفات کمی و کیفی قابل تشخیص از ارقام شناخته شده موجود تمایز باشد.

۳-۴- یکنواختی

اعضای یک گروه از یک رقم گیاهی باید واحد یکنواختی باشد، یعنی ویژگی‌ها یا صفات تمایزکننده رقم ادعائشده متقاضی باید در زمان تکثیر در دیگر اعضای گروه یکنواخت باشد، کنوانسیون در ماده ۸ به عنوان یکی از شروط حمایت رقمی را یکنواخت فرض می‌نماید که بسته به تنوعی که از ویژگی‌های خاص تکثیری آن اعم از رویشی انتظار می‌رود به قدر کافی در مشخصه‌های مربوط یکنواخت باشد.

۴-۴- پایداری

مفهوم پایداری رقم آن است که ویژگی‌های اصلی و تمایزکننده پس از چرخه تکثیر یا تولید مجدد و اگر تکثیر رقم چرخه خاصی داشته باشد، در پایان آن چرخه در طول چند نسل بدون

زمینه حفاظت از محیط زیست و حمایت از حقوق حیوانات منعقد شده است. فقط انسانها از حقوق مختلف برخوردار نسیتند، بلکه تمام آنچه روی زمین وجود دارد، مانند کوهها، دریاهای، حیوانات و گیاهان نیز دارای حقوق می باشند. در این میان از یک طرف تخریب و انهدام جنگلها و مراتع عرصه را بر ادامه حیات گونه های جانوری تنگ نموده و از طرف دیگر، شکارهای بی رویه و توسعه زندگی صنعتی و شهری، گونه های نادر جانوری را در معرض نابودی قرار داده است. در جهان غرب برای نخستین بار پس از رنسانس همگام با صنعتی شدن جهان، در سال ۱۸۲۲ قانونی برای حمایت از حیوانات در پارلمان انگلستان به تصویب رسید که در سال ۱۹۱۱ تکمیل شد. این قانون مشتمل بر چند بند پیرامون بارکشی و ایجاد درگیری میان حیوانات، کشنن آنها با مواد سمی، بریدن دم اسب، شکار گوزن در شب، مبارزه با بیماری حیوانات و بیهوشی قبل از ذبح می باشد. لازم به ذکر است بعدها مشابه چنین قوانینی در کشورهایی همچون آلمان، امریکا، اسپانیا، بلژیک و دانمارک تدوین و تصویب شد.

۶- حمایت از حیوانات در قوانین ایران

اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حفاظت از محیط زیست را یک وظیفه همگانی می داند. به موجب این اصل فعالیت های اقتصادی و غیر آنکه با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است. اصل ۵۰، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بازنگری حمایت از حیوانات در آموزه های دینی حفظ و حمایت از حقوق حیوانات از قدیم الایام همواره مورد توجه بوده است. صراحت آیات متعدد قرآن، حیوانات در برابر خداوند به خصوص برخاسته اند و بر آستان او سجده می کنند. در نظام حقوقی اسلام، از یکسو بهره برداری و استفاده بهینه از حیوانات مورد شناسایی قرار گرفته و از سوی دیگر به رعایت حقوق حیوانات و دفاع از گونه های مختلف آنان سفارش شده است، به نحوی که آزار و اذیت و کشنن حیوانات عملی مذموم و مرتكبین مستوجب عذاب الهی اند. به موجب ماده ۱ قانون شکار ۱۳۳۵، قانون شکار ایران به عنوان یک سازمان مستقل در جهت حفظ نسل و حوش و اجرای مقررات شکار تأسیس شد که سنگ بنای اولیه نهادینه شدن موضوع حفاظت از محیط زیست به شمار می رود. در سال ۱۳۴۶ با تصویب قانون شکار و صید، قانون شکار ایران جای خود را به سازمان شکاربانی و نظارت بر صید با وظایفی گسترده تر داد.

این، برخی از گونه های گیاهی به عنوان «تکثیر خود» شناخته می شوند، به این معنی که دسترسی به مواد گیاهی به اندازه کافی قابل پیش بینی نیست. در نهایت در موارد خاص، مشخص نیست که گونه های گیاهی واقعاً می توانند به عنوان اختراعات در نظر گرفته شوند. برای یک ماده مناسب برای یک PBR، نوع گیاه باید جدید و مشخص باشد (به عنوان مثال، نوع گیاه مورد پرسش باید متفاوت از کسانی است که وجود آن در معرض داشش عمومی در زمان درخواست است)، به اندازه کافی یکنواخت و پایدار (به عنوان مثال، ویژگی های گیاهی باید به صورت ژنتیکی ثابت و باقی می ماند، بدون ایجاد تغییرات ژنتیکی PBR ها به طور معمول برخی از استثنایات و محدودیت ها را برای حقوق دارندگان که برای اختراقات مورد توجه قرار نمی گیرند، تجویز می کنند: استثنای پرورش دهنگان که می توانند به گونه های حفاظت شده نگهداری شوند، انواع جدید و استثنای کشاورزان که به کشاورزان (خریداران) اجازه می دهد تا بذر خود را از گیاهی که آن ها برای استفاده از آن ها در مزارع خود خریداری کرده اند، تولید کنند. برای مدت زمان طولانی، در اکثر کشورها، گیاهان جدید گیاهی به عنوان موضوع قابل ثبت نباشند. پروتکل ثبت اختراق گیاهان دارویی ایالات متحده در سال ۱۹۳۰، معرفی پتنتیشن گیاهان تولید مثل به طور مستمر، اغلب به عنوان تبدیل تاریخی مهم در نظر گرفته می شود، در مورد اختراقات اختراق باید شرایط زیر را داشته باشد: نوآوری، عدم آگاهی (شامل یک گام قابل تحقیر قابل توجه) و سودمندی یا حساسیت کاربرد صنعتی.

۶- حمایت از گونه های جانوری

جانوران از مهم ترین زیست بوم های هستند که حقوق آنها بیش از هر موجود دیگری توجه مدافعان زیست محیطی را به خود جلب کرده است. تدارک آب و خوراک مناسب، شرایط زیستی و روانی صحیح و لزوم دسترسی به بهداشت و درمان، از جمله مهم ترین حقوق حیوانات به شمار می رود. در حقوق داخلی از یکسو قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حفاظت از محیط زیست را یک وظیفه همگانی می داند و از سوی دیگر نه تنها باب ششم قانون مدنی مصوب ۱۳۰۴، به شکار اختصاص یافته، بلکه مقررات حقوق کیفری نیز حفاظت از گونه های جانوری را در مواد ۶۷۹ و ۶۸۰ قانون مجازات اسلامی به طور خاص مورد توجه قرار داده است. آن سو تر در عرصه حقوق بین الملل از حدود نیم قرن قبل، اسناد بین المللی متعددی در

اصلاح شده این تحولات ناگزیر منجر به درگیری، اختلاف و اقدامات لابی در اطراف حفاظت IP برای دانه ها شده است. باید با ارائه یک شاخص جدید که مشخص کننده مؤثر بودن قدرت نسبی حفاظت IP در انواع گیاهان در سطح کشور است، به این خط تحقیق کمک کند. پس از سهم گنجانه گینار و پارک (۱۹۹۷)، شاخص های مشابه برای ارزیابی قدرت حفاظت از ثبت اختراعات و به طور کلی سیستم کلی IPR در سطح کشور می شود. این شاخص ها به دلیل عدم دسترسی به اینترنت بین رژیم های IPR و شاخص های نوآوری و عملکرد اقتصادی مانند سرمایه گذاری در تحقیق و توسعه، بهره وری و تولید ناخالص داخلی، ب اعتبار شده است. از آنجا که اثرات آینین نامه های حقوقی به شدت بخش خاص است، یک شاخص جدید به صراحت در حفاظت از IP در کشاورزی تمرکز می تواند یک ابزار مفید برای محققانی باشد که علاقمند به ارزیابی اثرات IPR ها بر نوآوری، رشد، انتقال تکنولوژی، تجارت و بهره وری در این بخش هستند. این شاخص با استفاده از یک مطالعه دقیق از تکامل قانون در هر کشوری، رویکردها از ابتداء کاملاً مقایسه شود، ویژگی های کلیدی را مشخص شود که تفاوت سیستم های IPR را برای انواع گیاهان در سطح کشور مشخص می کنند و یک رویکرد ساده برای تبدیل این ویژگی ها در شاخص های کمی ایجاد شود. پس از آن، ما این شاخص ها را در یک شاخص کامپوزیت جمع شده و با استفاده از روش های مختلف قدرت و اعتبار شاخص بررسی شود.

ملاحظات اخلاقی: ملاحظات اخلاقی مربوط به نگارش متن و نیز ارجاع به منابع رعایت گردید.

تقدیر و تشکر: از تمام کسانی که بنده را در تهیه این مقاله یاری رسانده اند، کمال تشکر را دارم.

سهم نویسندها: نگارش این مقاله براساس اصول نگارش مقالات حقوقی در تمامی مراحل تهیه پلان، جمع آوری منابع و نگارش توسط نویسنده صورت گرفته است.

تضاد منافع: این پژوهش فاقد هرگونه تضاد منافع است.

منابع و مأخذ

الف. منابع فارسی

- مردانی، نادر و رزم خواه، علی (۱۳۸۲). بررسی ابعاد حقوقی گونه های گیاهی. تهران: انتشارات میزان.

۶-۲-بقای نسل انسان و سلامتی او
در گروی بهره مندی از محیط زیست پاک و سالم و برخوردار از گونه های متنوع جانداران است و از آنجا که گونه های جانوری مرز نمی شناسد و مربوط به تمام بشریت است. اسناد بین المللی می توانند به عنوان وسیله ای در راستای حمایت و ارتقای حقوق حیوانات به حساب آیند. حمایت مالکیت فکری از جانوران در قوانین ایران اشاره ای نشده، ولی روش های سنتی برای حفظ گونه های جانوری قابل حمایت قانون ملی و بین المللی کشورهاست.

نتیجه گیری

حقوق مالکیت در بسیاری از کشورهای در حال توسعه بر روی گونه های گیاهی کاربرد دارد، به طور خاص، توافقنامه TRIPS خواستار حفاظت بیشتر در حوزه هایی است که در بسیاری از کشورها قبل از توسط آینین نامه های رسمی مانند منابع ژنتیکی (از جمله انواع گیاهان) تحت پوشش قرار نگرفته است. تا به امروز، اغلب تحقیقات در مورد تأثیر TRIPS و تأثیر رژیم های IPR در اقتصاد جهانی به طور معمول بر پتنت ها و تأثیر آن ها بر عملکرد بخش تولید تمرکز دارند، در ضمن، سایر انواع حفاظت از IP که مخصوصاً برای کشاورزی اهمیت دارند، مانند حقوق گیاهان (PBRs)، نسبتاً نادیده گرفته شده است. این نگرش نسبت به IEEE از سوی مؤسسات نوآورانه، به دلیل کمبود اهمیت و محدودیت های رژیم های مختلف حقوق مالکیت فکری در این حوزه، بسیار ناراحت کننده است. ارزیابی مناسب این موضوع نیازمند بررسی های متنوعی از سیاست های حقوقی است که از مناسب بودن ثبت اختراقات در مقابل انواع سوئیس عمومی مالکیت معنوی (IP) به عنوان مناسب ترین سیستم تشویقی برای تحرک نوآوری ها، بررسی های جامع و اخلاقی در مورد توجه به موجودات زنده به عنوان اختراقات استفاده می کند (Campi & Nuvolari, 2011). علاوه بر این، تحولات اخیر در زیست شناسی مولکولی در زمینه کشاورزی به افزایش پیچیدگی این چشم انداز کمک کرده است. گونه های اصلاح شده ژنتیکی ممکن است در حال حاضر از نظر ترکیبات بیولوژیک (نوع خاص گیاه و زن مرتبط با آن) محافظت شوند که می تواند توسط انواع مختلف IPR و Canevenbeowned متفرقه ها محافظت شود. در همین حال، پرورش گیاهی به یک فعالیت اقتصادی تبدیل شده است که در هسته اصلی منافع شرکت های بزرگ چندملیتی است که در تولید ژنتیکی دانه های

- مشهدی علی و محتشمی، میترا (۱۳۹۴). «تأملی بر نسبت میان حقوق مالکیت فکری و حقوق محیط زیست». *فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی*، ۴۵(۳): ۴۸۷-۵۰۴.

ب. منابع انگلیسی

- Campi, M & Nuvolari, A (2011). “Intellectual Property Protection in Plant Varieties: A Worldwide Index (1961–2011)”. *Research Policy* 44(4): 951-964.

- United Nations Environment Programme (International Institute for Sustainable Development) (2005). *Environment and Trade A Handbook*. 2nd ed., Canada: Published by the International Institute for Sustainable Development.

Volume 4, Issue 4, 2023

Investigating How to Protect the Environmental Effects of Plant and Animal Species in Intellectual Property Rights

Fahime Fakhari¹

1. M.A, Department of Law, University of Qom, Qom, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 15-26

Corresponding Author's Info

ORCID: 0000-0000-0000-0000

TELL: 000000000000

Email: fakhari.f72@gmail.com

Article history:

Received: 04 Sep 2023

Revised: 10 Oct 2023

Accepted: 11 Nov 2023

Published online: 22 Dec 2023

Keywords:

Variety Intellectual Property Rights, Protection of Plant Species, Animal Species, Biodiversity.

ABSTRACT

Innovation policies, along with environmental legislation, play a key role in addressing many global environmental issues. Intellectual property rights, as a temporary supervisor over the products of intellectual activities, are the determinants that control information and technology. Intellectual property laws fundamentally affect the quality and availability of innovative ideas and products and are therefore very important in achieving sustainable development, ensuring human health and protecting the environment. The level and scope of intellectual property protection affects the flow of technology between industrialized and developing countries. These standards also affect control communities over their traditional knowledge, their access to medicines and education, as well as other issues that are the foundation of sustainable development. Registering patents such as a device or a new production process in the patent system and its protection is common and familiar to everyone, but many people do not know that a plant species can also be registered as a patent and one of its exclusive benefits used. In this article, there is a brief overview of plant patents or "Plant Patent" and an attempt will be made to provide a better understanding of this type of patent and its differences with other types of patents (utility patents and design patents).

This is an open access article under the CC BY license.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article: Fakhari, F (2023). "Investigating How to Protect the Environmental Effects of Plant and Animal Species in Intellectual Property Rights". *Journal of Contemporary Legal Thought*, 4(4): 15-26.